המוכר את הבית. סתם: **היציע.** בגמרא מפרש. ואינו בכלל בית אע"פ שפתוח היציע לתוכו של בית דאיכא למימר דכיון דתשמישו לבית מכרו עם הבית אפ"ה אינו מכור: **ולא את החדר.** אע"פ שהוא לפנים מן הבית ופתוח לתוכו ודריסתם לבית דכיון דאין תשמישו כשל בית שאינו עשוי אלא להניע שם תפליו לשמור כמין מיבה הלכך אינו בכלל בית: **כומן שיש לו מעקה כו'.** הוי משוב בפני עצמו ולא בטיל אגב בית: **גמ' אפתא.** אפנטמ"ן בגין נמוך אצל הבית מצדו או מאחוריו: **בדקא חלילה.** איכו נמי כמין אפתא סמוך לבית אלא שעשוי חלונות חלונות לנוי לודר"ם בלע"ז והייכו לשון חלילה על שם שכתליו חלול כל סביביה ועשוי חלונות כן נראה בעיני: **כ"ש בדקא חלילה.** דאינו מכור דאין תשמישו דומה לתשמישו של בית כלל שהרי לנוי עשוי ולהקר שם: **אכל אפתא.** שהוא סתום כבית דמי תשמישו לתשמיש דבית טפי ומזדבנא בכלל בית: **היציע התחתונה וגו'.** ג' היו זו על גב זו כו' ג) וכל אחת ואחת מרחבת אמה מחברתה בשביל שהיו כונסין את החומה אמה להושיב דאשי קורות של תקרה המפסקת בין יציע ליציע דכתיב [מ"א ו] כי מגרעות דהיינו כניסת החומה נתן לבית סביב לבלתי אחוז בקירות הבית כלומר שלא יצטרך לנקוב את קירות הבית לתחוב שם דאשי קורות: **דכתיב.** ביחזקאל: **הצלעות צלע אל צלע וגו'.** ופשטיה דקרא בתאים מיירי: **קנה אחד אורך וגו'.** היינו שם אמות שכן מדת הקנה כדמפרש ביחזקאל (מ) ואיציע התיכונה קאי דהויא שם אמות: **ואיבעיא אימא מהכא.** נפקא לן דתא היינו בנין שאחורי בית דהיינו יציע דקאשיב תא אחורי ההיכל: **כותל ההיכל שש כו'.** משנה במסכת מדות דקאשיב אורך ההיכל מן המזרח למערב מאה אמה כותל האולם אמה כו' ומדקא משיב תא לנסוף ש"מ היינו יציע: **כותל ההיכל שש.** עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקדשים: **והתא שש.** חללו של תא מן המזרח למערב: **וכותל הפא.** כותל מערבי שלו עביו אמה: **אמר מר זוטרא.** הא דתנן לא מכר את היציע והוא דאיכא ד' אמות על ד' אמות משוב בפני עצמו ואי לא לא: **לא את הבור.** סיפא דאמתי דהמוכר את הבית לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הבור ואת הדות אינו בכלל בית: בור בחפירה. דות בבנין: **אע"פ שכתב לו.** בית זה אני מוכר לך ועומקה ורומה דלא אתא לרבויי אלא עליות ומעקה וקרקעית הבית שאם רצה מוכר לחפור תחת הבית לוקח מעכב עליו: **ר"נ.** גבי בור ודות אי הוי ד' אמות אינו מכור ואי לא לא תשיב בפני עצמו ומזדבן בהדי בית בתמיה והלא סתם בור לא הוי ארבע אמות רוחב דבור קצר הוא: **בור ודות תשמישתא לחוד.** שעמוקים הם ותשמישן למים ובית תשמישתא לחוד) לפיכך אינו בכלל בית אע"ג דלא הוי ד' אמות אבל יציע ובית חדא תשמישתא הוי הוא מקום דירה: **לא תשיב.** ובטיל לגבי בית: **השתא יציע.** שתשמישתה שוה לגמרי לשל בית אמרת לא מיזדבן להדי בית: **חדר.** העשוי לשמירת ממונו ואין (ח) דומה התשמיש לשל בית לא כל שכן ואמאי איצטריך למיתני ולא מכר את היציע והוא דהויא יציע ד' אמות ברוחב דמקום חשוב בפני עצמו הוא: ה"נ. בור ודות אי הוי ד' רוחב אין מכוריין אי לא לא והא בור לא הוי ד' אמות רוחב: דאי תשמישתא. דבית לחוד הוא שהולכין בו ושוכבין בו ובור ודות עומדין לתשמיש אחר משו"ה אפי' פחות מד' אמות לא מכר אבל הכא גבי בית ויציע אידי ואידי חדא תשמיש מקום דירה. הלכך אי הוי ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מזדבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מיבעיא דלא מזדבן:

המוכר את הבית ט"א לא מכר יציע ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו ב ולא את החדר שלפנים הימנו ג ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור: **גמ'** מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר ד בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ"ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב ה היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב 2 והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב 3 והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא ו) כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא ז והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור ח) דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא לא

המוכר את הבית. תני רב יוסף ג' שמות יש לה יציע צלע ותא. איציע דקרא קאי דיציע דתמתני' כנר פירש רב יוסף גופיה דהוי בדקא חלילה ויציע דבהמ"ק לא מצינו בשום מקום שהיה עשוי כמין חלונות: **והצלעות** צלע אל צלע. וכתיב בהאי קרא ולא (ב) היו אותזים בקירות הבית ובקרא דיציע כתיב לבלתי אחוז בקירות הבית ש"מ דצלע ויציע חד הוא: **ואיבעית** אימא מהכא כותל ההיכל שש. תימה לר"ת ולר"י דבתר קרא מייתי משנה דהוי כמו יהודה ועוד לקרא (ג) בפ"ק דקדושין (דף ו.) ואומר ר"י דהתם לא קפיד אלא אגשון ועוד אבל הכא דלא קאמר ועוד אתי שפיר וכענין זה מצינו בכמה מקומות (ב"ק דף נב:) דבר זה כתוב בתורה ושנו בנביאים ומשולש בכתובים ושנו במשנה: **והתא** שש. בתיכונה מיירי דאותה היתה שם אבל תחתונה לא היתה אלא חמש באמה רחבה וגו' ונראה לדבר לא נקט התחתונה משום דכנגד התחתונה היה כותל ההיכל עדיין שבע אע"פ שכותל מזרחי של היכל שלא היה בו תאים היה שם עדיין למעלה ולמטה שאר כתלי ההיכל שהיו בהן מגרעות היו למטה עדיין ז' וכנגד התיכונה עדיין שם כי המגרעת היא אמה ולכך התיכונה רחבה מן התחתונה אמה ולכך נקט תיכונה משום דניחא ליה למינקט בכותל היכל מערב שם כמו שמונה התם בכותל מזרח ואם הוה נקט בתחתונה הוה צריך למימר כותל היכל שבע והתא חמש וניחא ליה למינקט שם במערב כמו במזרח ועוד נראה לר"י דהמגרעות היו בין בכותל ההיכל בין בשלשה כותלי התא והמגרעת היתה חצי אמה מכל צד והיתה כותל ההיכל מלמטה שם ומחלה וכנגד התיכונה שם והשתא ניחא דכל התאים היו מרובעים התחתונה חמש על חמש והתיכונה שם על שם והעליונה שבע על שבע והא דתנן בתמ' מדות (פ"ד מ"ד) התחתונה רחבה ה' ורובד שם אמצעית שם ורובד שבע המגרעת קרי רובד לפי שהוא כעין שורה בולטת דרובד היינו שורה כדתנן במסכת תמיד (פ"א מ"ב) בית גדול היה ומוקף רובד של אבן ומפרש גגמ' דהיינו איצטווותא ועוד יש לפרש דבבית שני היתה יציע התחתונה שם והיה חלוק מבית ראשון כמו שמצינו שבלוקין תאים שלעתיד בתשכן ביחזקאל דכתיב התם ורוחב הצלע ד' אמות ה"נ שמא כך היו חלוקין מבית ראשון ומצינא למימר דחשיב שפיר מלמטה: לא

המוכר את הבית ט"א מכר יציע ואע"פ שהיא פתוחה לתוכו ב ולא את החדר שלפנים הימנו ג ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים ר' יהודה אומר אם יש לו צורת פתח אע"פ שאינו גבוה י' טפחים אינו מכור: **גמ'** מאי יציע הכא תרגימו אפתא רב יוסף אמר ד בדקא חלילה למאן דאמר אפתא לא מזדבנא כ"ש בדקא חלילה לא מזדבנא למ"ד בדקא חלילה אבל אפתא מזדבנא תאני רב יוסף שלש שמות יש לו יציע צלע תא יציע דכתיב ה היציע התחתונה חמש באמה רחבה צלע דכתיב 2 והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים תא דכתיב 3 והתא קנה אחד אורך וקנה אחד רחב ובין התאים חמש אמות ואי בעית אימא מהכא ו) כותל ההיכל שש והתא שש כותל התא חמש אמר מר זוטרא ז והוא דהוי ארבע אמות אמר ליה רבינא למר זוטרא לדידך דאמרת עד דהוי ארבע אמות אלא מעתה גבי בור ח) דתנן לא את הבור ולא את הדות אף על פי שכתב לו עומקא ורומא ה"נ אי הוו ארבע אמות אין אי לא לא הכי השתא התם הא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד הכא אידי ואידי חדא תשמישתא היא אי הוי ד' אמות חשיב ואי לא לא חשיב: ולא את החדר שלפנים הימנו: השתא יציע לא מיזדבן חדר מיבעיא לא

המוכר את הבית. תני רב יוסף ג' שמות יש לה יציע צלע ותא. איציע דקרא קאי דיציע דתמתני' כנר פירש רב יוסף גופיה דהוי בדקא חלילה ויציע דבהמ"ק לא מצינו בשום מקום שהיה עשוי כמין חלונות: **והצלעות** צלע אל צלע. וכתיב בהאי קרא ולא (ב) היו אותזים בקירות הבית ובקרא דיציע כתיב לבלתי אחוז בקירות הבית ש"מ דצלע ויציע חד הוא: **ואיבעית** אימא מהכא כותל ההיכל שש. תימה לר"ת ולר"י דבתר קרא מייתי משנה דהוי כמו יהודה ועוד לקרא (ג) בפ"ק דקדושין (דף ו.) ואומר ר"י דהתם לא קפיד אלא אגשון ועוד אבל הכא דלא קאמר ועוד אתי שפיר וכענין זה מצינו בכמה מקומות (ב"ק דף נב:) דבר זה כתוב בתורה ושנו בנביאים ומשולש בכתובים ושנו במשנה: **והתא** שש. בתיכונה מיירי דאותה היתה שם אבל תחתונה לא היתה אלא חמש באמה רחבה וגו' ונראה לדבר לא נקט התחתונה משום דכנגד התחתונה היה כותל ההיכל עדיין שבע אע"פ שכותל מזרחי של היכל שלא היה בו תאים היה שם עדיין למעלה ולמטה שאר כתלי ההיכל שהיו בהן מגרעות היו למטה עדיין ז' וכנגד התיכונה עדיין שם כי המגרעת היא אמה ולכך התיכונה רחבה מן התחתונה אמה ולכך נקט תיכונה משום דניחא ליה למינקט בכותל היכל מערב שם כמו שמונה התם בכותל מזרח ואם הוה נקט בתחתונה הוה צריך למימר כותל היכל שבע והתא חמש וניחא ליה למינקט שם במערב כמו במזרח ועוד נראה לר"י דהמגרעות היו בין בכותל ההיכל בין בשלשה כותלי התא והמגרעת היתה חצי אמה מכל צד והיתה כותל ההיכל מלמטה שם ומחלה וכנגד התיכונה שם והשתא ניחא דכל התאים היו מרובעים התחתונה חמש על חמש והתיכונה שם על שם והעליונה שבע על שבע והא דתנן בתמ' מדות (פ"ד מ"ד) התחתונה רחבה ה' ורובד שם אמצעית שם ורובד שבע המגרעת קרי רובד לפי שהוא כעין שורה בולטת דרובד היינו שורה כדתנן במסכת תמיד (פ"א מ"ב) בית גדול היה ומוקף רובד של אבן ומפרש גגמ' דהיינו איצטווותא ועוד יש לפרש דבבית שני היתה יציע התחתונה שם והיה חלוק מבית ראשון כמו שמצינו שבלוקין תאים שלעתיד בתשכן ביחזקאל דכתיב התם ורוחב הצלע ד' אמות ה"נ שמא כך היו חלוקין מבית ראשון ומצינא למימר דחשיב שפיר מלמטה: לא

כותל ההיכל שש. עובי הכותל שאחורי בית קדשי הקדשים: **והתא שש.** חללו של תא מן המזרח למערב: **וכותל הפא.** כותל מערבי שלו עביו אמה: **אמר מר זוטרא.** הא דתנן לא מכר את היציע והוא דאיכא ד' אמות על ד' אמות משוב בפני עצמו ואי לא לא: **לא את הבור.** סיפא דאמתי דהמוכר את הבית לא מכר את היציע היא וקאמר דגם את הבור ואת הדות אינו בכלל בית: בור בחפירה. דות בבנין: **אע"פ שכתב לו.** בית זה אני מוכר לך ועומקה ורומה דלא אתא לרבויי אלא עליות ומעקה וקרקעית הבית שאם רצה מוכר לחפור תחת הבית לוקח מעכב עליו: **ר"נ.** גבי בור ודות אי הוי ד' אמות אינו מכור ואי לא לא תשיב בפני עצמו ומזדבן בהדי בית בתמיה והלא סתם בור לא הוי ארבע אמות רוחב דבור קצר הוא: **בור ודות תשמישתא לחוד.** שעמוקים הם ותשמישן למים ובית תשמישתא לחוד) לפיכך אינו בכלל בית אע"ג דלא הוי ד' אמות אבל יציע ובית חדא תשמישתא הוי הוא מקום דירה: **לא תשיב.** ובטיל לגבי בית: **השתא יציע.** שתשמישתה שוה לגמרי לשל בית אמרת לא מזדבנא. חדר בפני עצמו דלאו תשמיש בית הוא אלא לישן בו או להצניע בו חפצים מיבעיא דלא מזדבן:

ג) מדות פ"ד מ"ו, **ב)** לקמן סד. **ג)** בפ"א לתמ', **ד)** בפ"א: לשבע ולשבע,

תורה אור השלם

1 הַיְצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַתִּיכֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּהּ כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לִבְלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת: מלכים א ו ו

2 וְהַצְּלָעוֹת צֵלַע אֶל צֵלַע שְׁלֹשׁ וְשְׁלֹשִׁים פְּעָמִים וּבָאוֹת בְּקִיר אֲשֶׁר לַבַּיִת לִצְלָעוֹת סָבִיב סָבִיב לִהְיוֹת אֲחֻזִּים וְלֹא יִהְיוּ אֲחֻזִּים בְּקִיר הַבָּיִת: יחזקאל מא ו

3 וְהַתָּא קָנֶה אֶחָד אֹרֶךְ וְקָנֶה אֶחָד רֹחַב וּבֵין הַתָּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת וְסִף הַשַּׁעַר מֵאֲצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר מִהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד:
יחזקאל מ ז

גליון הש"ס

מתני' לא מכר יציע. עי' בהגה"ש בפי' נדרים דף נ ע"א ד"ה ומכ"ש:

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מדר וכו' ואין תשמישו דומה לשל בית: **(ב)** תוס' ד"ה והצלעות וכו' ולא יהיו אחזים בקירות הבית: **(ג)** ד"ה ואינעית וכו' ועוד לקא דהכי מקשה בפ"ק דקדושין:

רבינו גרשום

המוכר את הבית. סתם: יציע. מפרש בגמ': שהיא פתוחה לתוכו. דמהו דתימא כיון דתשמישו בבית מכרו אפ"ה אינו מכור: בזמן שיש לו מעקה גבוה י' טפחים. דבר חשוב בפני עצמו לא מכרו. וכן היו רגילין שהיו משתמשין בגגותיהן: אפתא דהכא הוי עליה ולא בההוא אפתא דסוף חזקת הבתים: בדקא חלילה. הוא פרוזדור שערשין בפני הבית ולרעזין פוריי"א: מ"ד אפתא. אינו מוכר אע"פ שפתוח לבית כל שכן בדקא חלילה שלפני הבית שפתוח לחצר ולבית ודבר חשוב לעצמו: אבל מאן דאמר דבדקא חלילה. לא מיזדבנא דחשיבא: ג' שמות יש לו. במקרא: והיציע התחתונה. אלו לשכות שהיו בנויות חוץ לכותל בהמ"ק תחתים שנים ושלישים זו על גב זו. וכי האי גוונא היו בנויות דקי"ל דכותל ההיכל עביו שש אמות מלמטה כנגד היציע התחתונה והיא היתה חמש באמה רחבה וכנס אמה מכותל ההיכל כנגד תקרה של יציע התחתונה ועל אותה כניסה שוכבות קצות קורותיו של יציע וממנו ולמעלה כנגד יציע התיכונה היה עביו של כותל היכל חמש אמה ולהכי הוה תיכונה שש באמה רחבה וכנגד תקרה של תיכון כנס אמה בכותל היכל שעל אותה כניסה קצות קורות תיכון שוכבות וכנגד היציע שלישי היה עובי הכותל היכל ד' אמות. ולהכי והשלישית שבע באמה רחבה וכנס עוד אמה מקום שקורותיו שוכבות. נמצא מן תקרה השלישית ולמעלה עביו של כותל ג' אמה והיינו כי מגרעות היינו כניסה שוכבות קצות קורותיו של יציע וממנו ולמעלה כנגד יציע התיכונה היה עביו של כותל היכל חמש אמה ולהכי הוה תיכונה שש באמה רחבה וכנגד תקרה של תיכון כנס אמה בכותל היכל שעל אותה כניסה קצות קורות תיכון שוכבות וכנגד היציע שלישי היה עובי הכותל היכל ד' אמות. ולהכי והשלישית שבע באמה רחבה וכנס עוד אמה מקום שקורותיו שוכבות. נמצא מן תקרה השלישית ולמעלה עביו של כותל ג' אמה והיינו כי מגרעות היינו

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ה מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף ה:
ב ב ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:
ג ד ה מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ה:

לעזי רש"י

אפנטמ"ן [אפינטי"ן]. מבנה נמוך מאחורי בית או בצידו. לודר"ש [לורי"ש]. צריף.

מוסף רש"י

היציע התחתונה חמש באמה רחבה. והתיכונה שם באמה רחבה והעליונה שבע באמה רחבה, למה, כי מגרעות נתן לבית סביב חוצה, קומת הבית חמש אמות וכשעולה כותל ההיכל ממש אמות גורע את עביו וכנס בו אמה לפנים והניח על אותה כניסה ראשי קורות גג עליית הבית, שהיא קרקעית לאמצעית, וכשעולה עשר ממש אמה להניח ראשי קורות עליית האמצעית, שהיא קרקע העליונה, נמצאת אמצעית רחבה מן התחתונה אמה, והעליונה רחבה מן התיכונה אמה (מלכים א ו ו). **והצלעות צלע אל צלע.** תא אל תא ותא על תא (יחזקאל מא ו). **והתא.** הוא יציע שקורין אפנטו"ן בלע"ז (שם מ ז). **לא את הבור ולא את הדות.** המוכר את הבית לא מכר את הבור שכם לו את הדות, בור בחפירה בלא בנין כתלים, ודות בבנין (ערכין יט:). אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. דלחוקתא רב דימי בגמרא (לקמן סב:) דעומקא ורומא בקמתא לא קני ולהני עומקא ורומא למיקני עומקא ורומא ולא למיקני בור ודות שאפשר לחזק מן הבית, שאינו עשוי אלא לשאוב ממנו מים (לקמן סד. וכע"ז לקמן קלח:).

רבינו גרשום (המשך)

כניסות לבלתי אחוז בקירות הבית בדי שלא יהיו צריכין לנקוב הכותל בשביל הנחת הקורות שלא יהא הכותל רעוע: והצלעות צלע אל צלע. ולא יהיו אחוזות בקירות הבית אלא כדאמרן במגרעות: והתא. היינו יציע: ובין התאים. כלומר בין תא לתא ה' אמות: ואיבעית אימא מהכא. מצי יליף דתא היינו יציע של אחר הבית דקא חשיב במדות דכותל ההיכל עביו שש והתא שש היינו יציע: אמר מר זוטרא. היכי אמרי' מכר את הבית סתם דלא בור ודות אי הוי ד' רוחב אין מכוריין אי לא לא והא בור לא הוי ד' אמות רוחב: דאי תשמישתא. דבית לחוד הוא שהולכין בו ושוכבין בו ובור ודות עומדין לתשמיש אחר משו"ה אפי' פחות מד' אמות לא מכר אבל הכא גבי בית ויציע אידי ואידי חדא תשמיש מקום דירה. הלכך אי הוי ד' אמות חשוב הוא לעצמו ולא מכר ואי לא לא: השתא יציע. דתשמיש הבית הוא אמרת לא מזדבנא.

לא צריכא אע"ג דמצר ליה מצרים אבראי. מספקא לר"י ביניע מי אמרינן נמי מצרים הרחיב לו [9]ממשנה יתירה לו שמא דוקא בחדר דתשמיש אחריתא הוא כדאמר הכא אבל יניע קנה: **אלא** דקרו לה לבירה נמי בית. פי' ריב"ם אלא דכולי עלמא כשמזכירין בית סתם כל הבירה משמע [10]וכשרוצין (ה) להשכיר בית אחד בלא בירה צריכין לפרש ולומר בית אחד בלא בירה אי אומר מ"כ אפי' לא מצר מצרים החיצונים כולה זבין ליה ומתוך לשון הקונטרס משמע נמי שרוצה לפרש כן ולפי' זה הא דכתיב בכל הספרים לבירה נמי בית היינו כמו שקורין לבירה בירה קורין נמי לבירה בית וקשה לר"י דמ"כ ה"ל לשנויי לא צריכא דקרו נמי לבית בית וקרו כולי עלמא לבית בית ולבירה בית ואמאי איצטריך למימר דאיכא דקרו לבירה בירה פי' ולא בית ואיכא נמי דקרו לבירה בית ונראה לר"י דה"פ ואלא דקרו לבירה נמי בית כמו שקורין לבית בית כוליה זבין ליה כיון דמצר לו מצרים החיצונים וכתר הכי משני דלאו כולי עלמא קרו לבירה בית אלא איכא דקרו לבירה בירה ולא בית: **שמע** מינה שיורי שייר. וא"ת ונימא הדמים מודיעים דקאמר ר' יהודה גבי מכר לו את הלמד בהמוכר את הספינה (לקמן דף עז:) הדבר ידוע שאין הלמד שוה מאתים כו' ה"נ נימא הדבר ידוע שאין הבית שוה כל כך אלא כל הבירה קאמר וי"ל דהכא כרבנן דר' יהודה דאמרי אין הדמים רואים והיא דרש המוכר פירות (לקמן דף נג.) דפריך וניחוז אי דמי רביא לרביא נפרש כשגיע שם בע"ה ועוד אומר ר"י דשמעתין אתיא אפי' כר' יהודה דגבי קרקע לא שייכא הודעת דמים דפעמים קונה אדם קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה כדאמר בפ' מי שהיה נשוי (כתובות דף לא:) ההוא גברא דהוו מסקי ביה אלפא זוזי כו' הוו ליה תרי אפדני זבן חדא בחמש מאה וחדא בחמש מאה אתא בע"ח וטרפה לחדא מינייהו הדר קא ערים לאידך שקל אלפא זוזי ואמר ליה אי שויא לך באלפא זוזא לחיי ואי לא שקול אלפא זוזי ואיסתלק ומה שפירש רבינו שמואל דלא שייך בקרקע הודעת דמים משום דאין אומאה בקרקעות אין נראה לר"י דזה אינו בשביל שהוה יותר דהא הקדשות ועבדים נמי אין להם אומאה אלא גזירת הכתוב הוא ושייך שפיר הודעת דמים ועוד דהא ביטול מקח יש להן: **ארעתא** תרתי משמע. והא דאמר בהשואל (ב"מ דף קג. ושם ד"ה פרדסי) האי מאן דמשאיל מרא לחבריה למירקב ביה פרדסי רפיק ביה כל פרדסי דאית ליה ולא אמר פרדסי תרתי משמע התם דרך הוא שמשאיל לו לכל מה שצריך אבל הכא בשביל שימכור אדם שתי שדות לא ימכור כל שדותיו וי"מ דהתם יד המשאיל על התחתונה דשואל מוחזק אבל הכא יד שהמוכר מוחזק ואין נראה לר"י דהתם נמי הואיל וסופה לחזור לבעליה הוי משאיל מוחזק כדאמר רב נחמן (שם דף קב:) קרקע בחזקת בעליה עומדת הואיל וסופה לחזור לבעליה ואין לומר דיש לחלק בין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכר משובה בקרקע כמו במטלטלין כדאשכחן (לקמן דף נב.) גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאזלי בתר מוחזק במעות עתה אף על פי שתחלה היו של לוקח ולא אמרינן בחזקת בעלים הראשונים קיימא דאין נראה לחלק דהא מיירי התם רב נחמן אפילו בא בסוף החדש שנגמרה חזקתו שדר בה אפילו הכי מוקמן בחזקת בעלים וכן בהמקבל (ב"מ קי.) מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש פירות בחזקת אוכליהן ופריך אמאי לא מוקמן בחזקת בעלים אף על פי שהפירות כבר אכלן מלוה אם כן לא הוי טעמא משום דחזקת קרקע גרועה אלא משום דסופה לחזור וריב"ס מחלק בין פרדסי לארעתא וה"נ אי אמר מקרקעי הוי אמר כל הקרקעות שיש לו כדמוכח לקמן נמי שמא (דף קמח:) ואי

לא צריכא [1]דאע"ג דמצר ליה מצרי אבראי כדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [2]המוכר בית לחבירו בבירה גדולה אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו היכי דמי אילימא דקרו ליה לבית בית ולבירה בירה פשיטא בית זבין ליה לא זבין ליה אלא דלבירה נמי קרו לה בית כוליה זבין ליה [3]לא צריכא [4]דרובא קרו ליה לבית בית לבירה בירה ואיכא נמי דלבירה קרו ליה בית מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ"ל [5]מדהוה ליה למכתב ולא שיירית בזביני אלין [6] כלום ולא כתב שמע מינה שיורי שייר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [7]המוכר שדה לחבירו בבקעה גדולה אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים מצרים הרחיב לו היכי דמי אילימא דקרו ליה לשדה שדה ולבקעה בקעה פשיטא שדה זבין ליה בקעה לא זבין ליה ואלא דלבקעה נמי קרו לה שדה כולה זבין ליה [8]לא צריכא דאיכא דלשדה קרו ליה שדה ולבקעה בקעה ואיכא נמי דלבקעה קרו לה שדה מהו דתימא כוליה זבין ליה קמ"ל מדהוה ליה למכתב ליה לא שיירית בזביני אלין קדמי כלום ולא כתב ליה שמע מינה שיורי שייר וצריכא דאי אשמעינן בית משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד אבל בקעה דכולה חדא תשמישתא היא אימא כוליה זבין ליה ואי אשמעינן בקעה משום דלא הוה ליה למימצר ליה אבל בית דהוה ליה למימצר ליה ולא מצר ליה כוליה זבין ליה צריכא כמאן אזלא הא דאמר רב מרי [9](בריה) דבת שמואל [10](בר שילת) משמיה דאביי [11]האי מאן דמזבני ליה מידי לחבריה צריך למכתב ליה לא שיירית בזביני אלין קדמי כלום כמאן כרב נחמן אמר רבה בר אבוה [12]ההוא דא"ל לחבריה ארעא דבי חייא מזבננא לך הואי ליה תרתי ארעתא דהוה מתקרין דבי חייא אמר רב אשי [13]חדא אמר ליה תרתי לא א"ל ואי א"ל ארעתא (ג) [14]סתמא מיעוט ארעתא [15]שתים ואי א"ל כל ארעתא כל ארעתא דאית ליה לבר מבוסתני ופרדיסי [16]ואי א"ל זיהרא אפי' (ג) בי בוסתני ופרדיסי לבר מבתי ועבדי ואי

לא צריכא. למימרא לא מכר את החדר אלא (ד) דמצר לו מוכר לצורך בשטר מכירה מצרים חיצונים שחוץ לחדר דקד"א מכר את החדר שהרי בתוך המצרים הוא קמ"ל דלא מכר אלא בית והאי דמצר חוץ לחדר וכתב ביתו של פלוני מן המערב מצרים הרחיב לו: **כדרב נחמן.** שלא ידע לפרש ולומר חדר שלי הוא ממערבו של בית דאין זה מצר הניכר לאנשי העיר והלכך כתב מצרים הניכרים: (ד)**בבירה גדולה.** בית גדול הוא ופתוחין לו בתים סביבותיו ואין הבירה עשויה לתשמיש אלא ליישיבה והילון בני הבתים והכל בית אחד הוא כדכתיב הבירה אשר הכינותי (דה"א כט): **המוכר בית לחבירו.** וכגון שהיה עומד באחד מבתי הבירה ואמר לו בית זה אני מוכר לך: **כוליה זבין ליה.** דכיון דליכא דקרו לבית בית ולבירה בירה אלא כולה ביחד מיקריא בית איהו בית זבין ליה וקנה הכל: **דאיכא דקרו לבית.** שבבירה בית ולבירה עצמה קרו בירה: **מהו דתימא.** כיון דמצר ליה מילרי בראי וכולה מיקריא בית כולה זבין ליה: **קמ"ל.** רב נחמן דלא אמרינן הכי: **משום דהוה ליה למכתב.** למוכר ולא שיירית בזביני אלין שבתוך מרנעה המצרים קדמי כלום שהרי כך תיקנו חכמים לכתוב בשביל שיש בני אדם שמרחיבין המצרים בשטר המכירה ואינם מוכרים כל מה שבתוך המצרים ואיהו לא כתב ליה ש"מ כו': **בבקעה גדולה.** שיש בה שדות הרבה והן שלו וכגון שהיה עומד באחד מן השדות ואמר לו שדי זו אני מוכר לך. והדמים מודיעין ליכא למימר לא גבי בירה ולא גבי בקעה דהא אין אומאה לקרקעות (ה): **וצריכא.** לאשמעינן גבי בירה ובקעה דמצרים הרחיב לו: **משום דהא תשמישתא לחוד כו'.** בית ובירה אין תשמישן שוה לפיכך אין בירה בכלל בית ואמרי' מצרים הרחיב לו אבל שדות שבבקעה שהכל עומד לחרישה אימא דכולה זבין דבקעה בכלל שדה: **דלא הוה ליה למימר.** לחוד דלא ידע מוכר היאך ימלא (ו) שדה אחת בתוך שדותיו והלכך הוצרך להרחיב מצרים ולכתוב שדה רחוקן מן המזרח ושדה שמעון מן המערב וכן לכל ד' רוחות אבל גבי בירה שעשויה בניין משונין זה מזה בין ברוחב בין באורך בין בגובה ועובי הכתלים והיה יכול למצור ולכתוב אומו בית שעשוי כן וכן ממזרח וכן לכל רוח ורוח ומדלא עשה כן איכא למימר דכולה זבין צריכא: **כמאן כרב נחמן אמר רבה בר אבוה.** דמשום דס"ל דאמרינן בעלמא מצרים הרחיב לו הלכך תקינו לכתוב כן דלא ליטעון מוכר מצרים הרחבתי ויפסיד לוקח: **ארעא דבי רבי חייא.** שקנה מרבי חייא. ארעא לשון יחיד אמר ליה ויטול הלוקח הפחותה שבשתיהן ויד בעל השטר על התחתונה. ומפרש גמרא וחזיל: **ואי א"ל.** מיניס לחבריה: **ארעתא.** מזבינגא לך: **בוסתני.** גנות: **ופרדסי.** כרמים: **זיהרא.** כל הקרקעות קרויין כן: ואי

ד א מי' פכ"ה מהל' מכירה הל' ב קמג עשין פב עוש"ע מ"מ סי' ריד סעיף ג:
ה ב ג ד מי' שם פכ"ח הלכה ח קמג שם עוש"ע מ"מ שם סעיף ז:
ו ה ו מי' שם ומגיד שם עוש"ע מ"מ סי' ריח סעיף כב:
ז ז מי' שם פכ"ד הל' יד קמג שם עוש"ע מ"מ סי' רטו סעיף כ:
ח ח ט מי' שם פכ"ח הל' כ עוש"ע שם סי' ריח סעיף כג:
ט י כ ל מי' שם הל' יח עוש"ע שם סעיף כד:

רבינו גרשום

דמצר לו מצרי אבראי. שאמר לו מצר פלוני רוח דרומי וכן לכל מצד ומצד והיצע הדר זה לפנים מן המצרים והוצה לחדר מצר ליה מצריו וסד"א הואיל דחדץ לחדר מצר לו וקלט החדר עם הבית דמכר לו החדר נמי קמ"ל דלא מכר: כרב נחמן וכו' בבירה גדולה. פליטורין: אע"פ שמצר לו מצרים החיצונים. שחרץ מן הבירה לא מצי למיטען ליה עם אותן המצרים דמצרת לי מכרת לי הכל. אפ"ה לא מכר לו אלא בית א' בלבד בבירה זה שמצר לו כן מבחרן מצרים הרחיב לו שלא היה יודע היאך לומר מפני שיש למוכר בחתום סביב לזה שמכר. ואיכא נמי אינשי דקרו לבירה כולה נמי בית. מהו דתימא כוליה [זבין ליה] קמ"ל דלא. מדהוה ליה למכתב. אי איתא דכולה מכר ליה הו"ל למכתב לא שיירית בזביני אלין קדמי בין המצרים כלום ולא כתב ליה ש"מ שיורי שייר לפניו ולא מכר לו אלא בית בלבד ומצרים הרחיב לו: מצרים החיצונים. שסביב לכל הבקעה לא מכר אלא שדה אחת בלבד: וצריכא לאשמעינן. בין גבי שדה בבקעה בין גבי בית בבירה גדולה: דאי אשמעינן בית. ה"א מש"ה שיורי שייר ולא מכר לו כי אם הבית לחוד משום דבית תשמיש לחוד ופלטין תשמיש לחוד ולא דמי האי תשמיש להאי תשמיש אבל גבי שדה ובקעה אימא דלא שייר כלום משום דכולה חדא תשמישתא הוא לוריעה: אימא. הואיל ומצר לו מצרים החיצונים דכולה בין הואיל דאיכא דקרו לבקעה נמי שדה קמ"ל דלא מדהוה ליה למכתב לא שיירת כתוך מצרים הללו לעצמי כלום ולא כתב ש"מ שיורי שייר: ואי אשמעינן שדה. ה"א מש"ה שייר דלא הוה ליה למוכר למימצר

מסורת הש"ס

(ה) גי' רש"ל דאיכא, (ו) [ל"ל בהן], (ז) [נכון אלפס וכרא"ש ליתא], (ח) [ל"ל אחר ד"ה המוכר], (ט) [ב"מ נו.], (י) [ומגר רש"ס].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא כו' ממשנה יתירה. וכעין זה בגדה דף נט ע"ב ומי' בתוס' שם דף יד ע"ב ד"ה ור"י: **שם** ד"ה **אלא** כו' ובשרוצים להשכיר. להמקר כל"ל תשובות שבות יעקב חלק ג' סי' קפג:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא שיירית בזביני אלין קדמי כלום: (ב) שם ולא מ"ל מרעתא מיעוט כל"ל ומיכא מתמא מתקן: (ג) שם אפי' בוסתני כל"ל ותיכא כי מתקן: (ד) רשב"ם ד"ה לא צריכא וכו' אלא כגון דמצר: (ה) תוס' ד"ה אלא וכו' וכשרוצין להזכיר בית:

מוסף רש"י

זיהרא. נחלה (לעיל נה:).

רבינו גרשום (המשך)

ליה דלא ידע היכי מצי מצר ליה שדה אחת בתוך שדותיו דיש לו שדות למוכר כל סביבותיו ומש"ה מצר לו מצרים החיצונים דלא אפשר ליה בלאו הכי דלא מינכר מלתא. אבל בית אימא דלא שייר לעצמו כלום היכא דמצר ליה מצרים החיצונים משום דאם איתא דשייר מצי למימצר ליה הכי בית בית זה שאני מוכר לך מצר מזרחי דרומי גיתי ומצר מערבי פרדסי או בית העצים או בית הבקר הואיל דלא דמיין תשמישייהו אהדדי מצי מצר ליה וזהואיל ולא מצר ליה כוליה זבין ליה קמ"ל מדהוה ליה למכתב לא שיירית בין המצרים הללו לפני כלום ולא כתב ליה (קמ"ל) [ש"מ] דשיורי שייר: ארעתא דבי חייא. קרקע שקנה מן חייא: אמר רב אשי. ארעא חדא משמע דקאמר ליה ולא ארעתא דמשמע תרתי: ואי א"ל מזבינא לך כל ארעתא דאית לי. זבין ליה הכל שדן בני זריעה: לא מבוסתני. גינה של אילנות: ופרדיסי. גינת ירק: ואי א"ל דזהרא. מזבינא לך דמשמע כל נחלות שיש לי מכרנא לך אפי' בוסתני ופרדיסי דנחלות גינהו: בר מבתי ועבדי. דנכסים גינהו ועבדא כמקרקעי דמי:

ולי אמר ליה נכסי אפילו בתי ועבדי. אבל מטלטלי לא עד דא"ל כל נכסי: **מצר לו.** המוכר שדה לחבירו בשטר המכירה מצר מערבי ארוך מאה אמה ומצר מזרחי כנגדו קצר כ' אמה שלא הגיע אלא עד חצי השדה ומצר של צפון ודרום מימין ושמאל מן המזרח עד המערב כזה: **אלא כנגד הקצר.** כנגד מצר מזרחי יקנה[ב] דהיינו חצי השדה ומצר מערבי שהוא ארוך דמשום הכי הוצרך לכתוב בשטר:

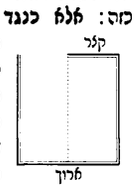

ויקנה כנגד רחב שור. כלומר הא איכא למימר דדוקא כתב לו מצר מערב ארוך ומצר מזרח קצר (ב) היינו כדי לקנות מצר מערב מאה אמה באורך המצר ומצר מזרח ממשיש אמה וה"ד כגון שיקנה כל השדה באלכסון כנגד רחבי השורות של מזרח ומערב כזה: **ומודה רב.** מקמי דאשתיק אבל בתר דאשתיק אודי בתרוייהו: **הילא**

דאיכא מצר רחובן ושמעון מזרח ומצר לוי ויהודה כנגדן במערב. ורוחב השדה ק' אמה והוי מצר לוי כנגד רחובן נ' אמה וכן מצר יהודה כנגד שמעון נ' אמה וכתב לו בשטר מצר רחובן ושמעון מן המזרח ומצר יהודה מן המערב דהיינו מצר מערבי (ג) קצת ולוי לא הזכיר הכא מודה רב דיקנה כנגד רחב שור תור דאי הוה בעי מוכר להקנות כנגד

הקצר הכי ה"ל למיכתב ושמעון(ד) כנגד (חצי) יהודה כלומר מצר מזרחי שהוא ארוך לא יקנה אלא יהודה כנגד שמעון דהיינו חצי השדה ומדלא כתב הכי ש"מ כנגד רחב שור קאמר ליה. אבל לעיל במילתיה דרב מיירי כגון רחובן ושמעון מצר מזרחי ויהודה מצר מערב כנגד שניהן וכתב לו יהודה מצר מערב ושמעון מצר מזרח דהיינו אחד ארוך ואחד קצר התם לא קנה אלא כנגד הקצר דבע"כ מצר מערב הרחיב לו שלא יכול לפרש ושמעון כנגד חצי יהודה כי הכא שאין כותבין חצי מצר והולרך לכתוב מצר שלם. גרסה דה"ג מדה"ל למיכתב רחובן כנגד לוי (ג) דמשמע שמצר לו מצר רחובן ושמעון ארוך ומצר לוי הוא הקצר אבל יהודה לא הזכיר ונראין כן הדברים להעמיד המסרון של מצר ביהודה לאחרון. ובפירושי ר' חננאל מרומא גרסינן מדה"ל למיכתב מצר לוי כנגד מצר רחובן וכיוצא בו מצר יהודה כנגד מצר שמעון ומשם יש ללמוד שכתוב בספרים שלהן מדהוה ליה למיכתב לוי כנגד רחובן ולא כתב כו' וכן עיקר: **מצר רחובן מזרח ומערב כו'.** המוכר שדה לחבירו ורוצה לכתוב מצריה ויש לשכנו רחובן ב' שדות אחת במזרח ואחת במערב ה) (ולשמעון שכנו שתי שדות אחת בצפון ואחת בדרום) לא יכתוב לו סתם שדה זו שתי מוכר לך הרי היא בתוך שדות רחובן ושמעון דאתי למיפלג ליה באלכסון כזה וגמלא שוטה אבל מצר רחובן ושמעון אבל כשכותב מצר רחובן רוחין תרתין ומצר שמעון רוחין תרתין הרי ארבע רוחות וכ"ש אם יכתוב לו בפירוש מצר רחובן מזרח ומערב מצר שמעון צפון ודרום

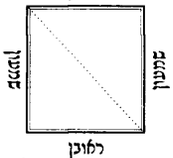

דשפיר דמי: סייס לו אם הקרנות. לשון סימן. שהיו שדות הרבה של בני אדם מקיפין אותו ולא כתב אלא ארבע שדות של ד' קרנות השדה אבל אריכה ורחבה לא מצר כלל מי אתמרינן אין דרך למכור קרנות השדה אלא כל השדה שבתוך הקרנות מכר לו דמש"ה סייס לו קרנותיו או דלמא לא מכר לו אלא אלא באלכסון מקרן לקרן שתי וערב כזה: **כמין גאם.** אות יוצית ודומה לכ"ף. כגון שמצר לו קרן דרומית מזרחית וקרן צפונית מערבית ונמצא שמצר תחלת כל רוח כזה. אם תמצא לומר גבי סייס לו את הקרנות דלא קנה אלא כנגד הקרנות היינו משום דהתם לא סייס את הרוחות אבל הכא שמצר תחלת כל הרוחות כמי שמצר את כולן דמי וקנה הכל או דלמא לא קנה אלא באלכסון כזה:

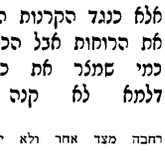

ואי א"ל נכסי אפילו בתים ועבדים. אבל מטלטלי לא ואע"ג דאמר בגמי שמת (לקמן דף קנ:) כל נכסי לפלוני גלימא איקרי נכסי לשון נכסי שאני דמשמע ריבוי יותר מנכסי דהכא אבל אין לחלק משום דהתם אמר כל נכסי דא"כ הו"ל לחלק התם כדמחלק התם בין מטלטלי לבל מטלטלי ועוד י"ל דהתם מיירי בנתנה דבעין יפה נותן והכא במכר: **מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר.** ומיירי שמצר לכל ד' רוחות כדפי' הקונט' דאי לא מצר אלא מזרח ומערב ולא מצר צפון ודרום א"כ היכי קאמר ליה רב אסי וניקני כנגד רחב שור תור אדרבה ה"ל למפרן דלא ליקני אלא חצי אחד במזרח וחצי אחד במערב דהא אית ליה לרב אסי לקמן במצר לו מצר ראשון ושני ושלישי ומצר רביעי לא מצר לו דלא קנה אלא חצי אחד על פני כולו ומה שהקשה רבינו יצחק לפירוש הקונטרס אי מאריבע רוחות מצר לו אמאי לא קנה אלא כנגד הקצר דאם כן אמאי מצר לו מצר רביעי לאו פירכא היא דמצינן למימר

א) ואי אמר ליה נכסי אפילו בתי ועבדי מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר אמר רב ב) לא קנה אלא כנגד הקצר אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב ויקנה כנגד ראש תור שתיק רב ג) ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודה מחד גיסא מדהוה ליה למכתב (ד) ליה דראובן כנגד לוי ודשמעון כנגד יהודה ולא כתב ליה שמע מינה כנגד ראש תור הוא דאמר ליה ד) מצר ראובן מזרח ומערב ומצר שמעון צפון ודרום ה) צריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין ומצר שמעון רוחין תרין ו) איבעיא להו סיים לו את הקרנות מהו כמין ז) גאם מהו בסירוגין

מצריס הרמיז לו: **ומודה רב.** פי' בקונטרס קודם ששתק משמע דבשתק מודה להו אע"ג דלקמן (עמוד ב) שתק ח) (רבא) לתני אע"ג דלא הודה לו אלא שלא חש להשיבו הכא ליכא למימר הכי דרב כהנא ורב אסי הוו כמו תלמיד חבר לרב כדאמרי' (סנהדרין דף לו:) דלסברייה לא הוו צריכי וברוב מקומות רב מודה כששתק להם בפ"ק דב"ק (דף יא. ושם) גבי אין שמין לא לגנב ולא לגזלן דקאמרי' אדרבה מדאמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין ולא אמר הא דשתיק משום דלא חש להשיב ובפ"ק דבילה (דף ו. ושם) גבי אפרוח שנולד ביו"ט דא"ל רב כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה ושתיק רב אמר רב יוסף מאי טעמא שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לבלבים וכן באיזהו נשך (ב"מ דף סט:) גבי ספינה אמר רב אגרא ופגרא א"ל רב כהנא ורב אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב ששת מאי טעמא שתיק רב לא שמיע ליה הא דתניא כו' משמע בכל הנהו דלא מפני שלא חש להשיב שתק אלא מפני שהודה: **מדהוה** ליה למיכתב מצר שמעון כנגד יהודה. פירוש כנגד יהודה לבד ולא הו"ל למיכתב רחובן ומדכתב רחובן שמע מינה כנגד רחב שור קאמר ליה וגירסא זו איתה גרסה דלמה ליה למיגקט כה"ג דהשתא דלא לוי יהודה היה לו לדלג שהוא אחרון לכן גרים רשב"ם מדה"ל למיכתב רחובן כנגד לוי והשתא דלג יהודה ומ"מ קשיא לר"ת דהכי הוה ליה למימר מדלא הו"ל למיכתב שמעון וכתב שמע מינה כנגד רחב שור קאמר ליה וגרסה לר"ת כגירסא דרשב"ם ולא קאי אעיקר מילתיה דרב דקאמר לא קנה אלא כנגד הקצר דא"כ הו"ל למימר מדלא הו"ל למיכתב רחובן אלא קאי אדיוק דכי היכי דקאמר רב דלא קנה אלא כנגד הקצר ה"נ אם מצר מצר רחובן ושמעון מצד מזרח ומצר לוי חצי שדה מצד מערב ואצל לוי קרקע עולם דמודה רב דקנה כנגד הארוך כיון שלא מצא מה למצור ואהא קאמר דהיכא דמוצא למצור כגון לוי ויהודה מן המערב מודה רב דלא קנה כנגד הארוך אם דלג יהודה וגרסינן מדהו"ל למיכתב יהודה כנגד שמעון דאי גרסינן שמעון כנגד יהודה הלשון דחוק ופי' מגומגם דלא קאי אדברי רב אלא אדיוק ואין להקשות אמאי לא קאמר גמרא מודה רב אעיקר דבריו כדפירש הקונטרס ולימא מדלא הו"ל למיכתב כי שמע לא חשש הגמרא לפרש זה דפשיטא דלא אמר הכא דלא קנה אלא כנגד הקצר דודאי לא מצר לו מצר שמעון בתחם ולא הוצרך לפרש אלא אמאי לא קנה כנגד הארוך כיון שמצר לו מצר שמעון:

מצר ראובן לרוחין תרין. אע"פ שאם היה כותב לו קרקע שבין שדות רחובן ובין שדות שמעון לא היינו יכולין לומר שיקנה חצי (ד) שדה כזה דאם כן לא הוי בין שדות רחובן ושמעון ז) (בזוית) ומיהו ז) קאמר דקנה באלכסון מקרן לקרן דהוא בין שדות שמעון ורחובן בזוית: **כמין גאם.** פירש ר"י מזרח ודרוס דהיינו משתי רוחות וקשה לפירושו דאם כן אמאי צריך למיכתב לעיל מצר רחובן לרוחין תרין ומצר שמעון לרוחין תרין אי קני כמין גאם ופירוש הקונטרס נראה עיקר: איתמר

הגהות הב"ח

(א) גמ' מדהוה ליה למכתב מצר דרחובן כנגד לוי (ודשמעון כנגד יהודה) תמ"ש. וי"ל גירסת התוס' היתה דשמעון כנגד יהודה וכס"ס היה נוכם במקומו דראובן כנגד לוי והמדפיס הכניס שתי הגירסות בפנים: (ב) רשב"ם ד"ה ויקנה כנגד וכו' מזרח קצר כדי כל"ל ואינה היינו נמתק: (ג) ד"ה היכא דאיכא כו' מדהוה ליה למכתב רחובן כנגד לוי כה:

(ד) תוס' ד"ה מצר וכו' חצי שדה כה:

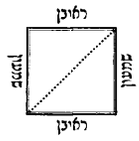

עין משפט נר מצוה

י' א מיי' פכ"ג מהל' מכירה הל' יח סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' ריח סעיף כד:

יא ב ג מיי' שם הל' יג סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ריט סעיף ג:

יב ד ה מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף ה:

יג ו מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ד:

רבינו גרשום

מכר לו שדה ומצר לו מצר אחד ארוך. כגון מצר מזרחי ראובן על פני כל השדה שמכר לו ומצר אחר קצר כגון למערב השדה מצר שמעון ולא היה מגיע מיצרו אלא עד חצי השדה שמכר לו: אמר רב. הואיל וכן לא אזלינן בתר מצר הארוך אלא בתר מצר הקצר ולא קנה בשדה אלא כשיעור משך מצרו של שמעון כנגדו עד מצר ראובן: אמרו ליה רב הונא ורב אסי. אמאי אמרת דלא קנה אלא שוה בשוה כנגד הקצר של שמעון ליקני כנגד ראש תור. כלומר היכא דאין מגיע מצר שמעון אלא כנגד חצי של ראובן ימשך מסוף מצר שמעון אצל השדה באלכסון עד סוף מצר ראובן וכך יקנה והיינו כעין ראש תור שלמעלה מרוחב ומלמטה מקצר: ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון לצד מזרח השדה ומצר לוי ויהודה לצד מערב ואמר לו שדה זו שאני מוכר לך מצד מזרחי עומד ראובן ושמעון ומצד מערב ששמוך לדרום עומד מצר לוי ומצר יהודה לא מצר לו שסמוך לדלי היינו מצר לוי מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר מדהו"ל למכתב נמי ומצר שמעון כנגד יהודה ולא כתב ליה אלא מצר ראובן ושמעון למזרח ומצר לוי למערב ולא כתב יהודה ש"מ דלא ניחא ליה דניקני ליה מסוף מצר לוי ועד יהודה אלא כעין ראש תור ולא יותר כמו שמצויירין. ואם אותה שדה שמכר לו היו לו לראובן משני צדיה בשדות כשיעור ארכה אחת במזרח ואחת במערב וכן לשמעון אחת לצפונה ואחת לדרומה צריך למכתב ליה המוכר מצר ראובן לרוחין תרין וכו' ואי כתב ליה הכי מקנה ליה כל השדה כולה מקצה לקצה לד' רוחותיה. אבל אי לא כתב ליה אלא מצר ראובן מזרח ומערב יש לומר שמא לצד מזרח קנה כולו ולצד מערב מעט וכן נמי מצד צפון קנה כולה ומצד דרום קצת מן דרום ח). ואיכא למימר דשייר בשדה מקצת: איבעיא להו סיים לו הקרנות שעל זוית אחד של שדה קרן של מצר ראובן ועל זוית אחר קרן של מצר שמעון ועל זוית שלישי קרן מצר לוי ועל זוית רביעי קרן מצר יהודה (כי האי גוונא) ולא מצר לו כל אורך השדה על פני כולה ולא כל הרוחב אלא הזויות מהו מי אמרי' האיל דמצר ד' קרנותיה כולה מכרה לו השדה על פני כולה או דלמא כיון דלא מצר לו כל ארכה וכל רחבה אלא הקרנות לא מכר לו אלא רצועות באלכסון ההולכות מקרן לקרן ב' רצועות ולא יותר (כי האי גוונא): כמין גמא מהו. שמצר לו מצרים שתים ראובן ארכה מצד אחד ושמעון רחבה מצד אחר ולא יותר מהו מי אמרי' נותנה לו בריבוע על פני כולה או דלמא כיון שלא מצר לו אלא ב' רוחות לא קנה אלא שתי רצועות כנגד המצר (הכי). מצר לו

ח) הגיורים עי' בסוף המסכתא